

स्वरोजगार सन्देश

वर्ष १। २०८२ फाल्गुन। अङ्क ३

उद्यमी बन्ने ईच्छाको उपाय

“

कर्जा सुरक्षित तथा
उत्पादनमूलकक्षेत्रमा
प्रयोग होस् भन्ने
सुनिश्चित गर्नु नै
अनुगमनको
अन्तिमउद्देश्य

विद्या कुईकेल (नेपाल)

अनुगमनसहायक

अनुगमन नै लगानीको मुख्य आधार

स्वरोजगारसन्देशको लागि...

संरक्षक

सम्माननीय सुशीला कार्की

प्रधानमन्त्री स्वम् युवा तथा खेलकुद

सल्लाहकार

अनिलराज पौडेल

उपाध्यक्ष

प्रधानसम्पादक

सुदीप सिलवाल

शाखाप्रमुख, प्रशासन तथा सूचना प्रविधि

कार्यकारीसम्पादक

धीरज अधिकारी

सूचनासहायक

प्रकाशक

युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोष

कोपुण्डोल, ललितपुर ।

फोन ०१ ८१०२७८२/८८

ईमेल: info@ysef.gov.np

www.ysef.gov.np

“अनुगमन” भनेको के हो ?

कुनै काम, योजना, कार्यक्रम वा गतिविधि कसरीअघि बढिरहेको छ भन्ने कुरा निरन्तर रूपमा हेर्ने, मूल्याङ्कन गर्ने र आवश्यक सुधारका लागि निर्देशन दिने प्रक्रिया हो ।

साधारणभाषामा बुझ्दा, काम ठीक ढङ्गले भईरहेको छ कि छैन भनेर पछ्याउने प्रक्रिया हो ।

अनुगमनशब्द मूलतः संस्कृतशब्द हो । अनु संस्कृतभाषाको एक उपसर्ग हो । गम धातु हो । नेपालीभाषामा यो तत्सव शब्द हो । अनु+गमन= अनुगमन बन्नपुगेको हो ।

अनुको अर्थ पछाडि

गमनको अर्थ हिँडाइ हो ।

अर्थात् केही कामलाई पछाडिबाट हिँड्नु वा पछ्याउनु हो ।

- सरकारी परियोजनामा खर्च सही ठाउँमा भएको छ कि छैन भनेर हेर्नु
- सहकारी वा वित्तीयसंस्थाको कामकाज जाँच गर्नु
- विद्यालयमा पढाइको गुणस्तर कस्तो छ भनेर निरीक्षण गर्नु

अनुगमनका मुख्य उद्देश्यहरू यस्ता हुन्छन्:

- कार्यको प्रगति बुझ्नु
- समस्या पहिचान गर्नु
- पारदर्शिता र उत्तरदायित्व कायम गर्नु

- आवश्यक सुधारका लागि मार्गदर्शन गर्नु

युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोषको अनुगमन:

- **थोककर्जा लिने बैङ्क/वित्तीय तथा सहकारीसंस्था:**
कोषसँग भएको सम्झौता, नीतिनियम र कार्यविधि अनुसार कर्जा प्रवाह छ/छैन भन्ने कुरा अनुगमनको मुख्यविषय हुन्छ । कर्जावितरण प्रक्रिया पारदर्शी र लक्षितवर्गमै केन्द्रित छ/छैन भन्ने जाँच गरिन्छ । ब्याजदर, सेवाशुल्क, भुक्तानीशर्तहरू आदि मापदण्डानुसार लागू गरिएको छ/छैन मूल्याङ्कन गरिन्छ । त्यसैगरी, संस्थाले लाभग्राहीहरूको यथार्थविवरण राखेको छ/छैन, कर्जा प्रवाहपछि नियमित रूपमा अनुगमन तथा सहजीकरण गरिरहेको छ/छैन र कर्जाअसुलीको अवस्था कस्तो छ भन्ने कुराको समीक्षा गरिन्छ । वित्तीयअनुशासन, लेखापरीक्षण तथा प्रतिवेदन पेश गर्ने प्रक्रियाको पनि निगरानी गरिन्छ ।
- **लाभग्राही युवा तथा व्यवसायी:**
ऋणीले प्राप्त गरेको ऋण तोकिएको उद्देश्यानुसार प्रयोग गरेको छ/छैन भन्ने कुरा प्रमुख रूपमा हेरिन्छ । व्यवसाय सञ्चालनको अवस्था, आम्दानीको स्रोत, रोजगारीसिर्जना भएको अवस्था तथा व्यवसायको दिगोपनको मूल्याङ्कन गरिन्छ । त्यसैगरी, ऋणको किस्ता तथा ब्याज नियमित रूपमा भुक्तानी भईरहेको छ/छैन, कुनै समस्या वा अवरोध आएमा त्यसको पहिचान गरी समाधानका लागि सहजीकरण गर्ने काम पनि अनुगमनअन्तर्गत पर्छ । आवश्यक परेमा व्यवसायिक परामर्श, तालिम वा मार्गदर्शन उपलब्ध गराउने सिफारिस गरिन्छ ।
- **स्थलगतनिरीक्षण र प्रतिवेदनप्रणाली:**
अनुगमनटोलीले स्थलगत रूपमा निरीक्षण गरी वास्तविक अवस्था बुझ्ने, सम्बन्धित कागजातहरूको परीक्षण गर्ने तथा सरोकारवालासँग अन्तरक्रिया गर्ने कार्य गर्दछ । यसबाट

प्राप्ततथ्यका आधारमा विस्तृत अनुगमनप्रतिवेदन तयार गरिन्छ, जसमा समस्या, उपलब्धि र सुधारका सुझावहरू समावेश गरिन्छ ।

- **सुधार तथा कार्यान्वयनका लागि निर्देशन:**
अनुगमनबाट देखिएका कमजोरीहरू सुधार गर्न सम्बन्धित संस्था तथा लाभग्राहीलाई आवश्यक निर्देशन दिईन्छ । नीतिगतसुधार, प्रक्रियासरलीकरण तथा प्रभावकारीकार्यान्वयनका लागि सुझाव प्रस्तुत गरिन्छ ।

२० जिल्लाका १ शय ७३ सहकारीसंस्थामाथि एकैपटक स्थलगत अनुगमन

युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोषले कोषबाट थोककर्जा लिएका र थोककर्जाको लागि आवेदन दिएका देशभरका २० जिल्लामा एकैपटक स्थलगत अनुगमन सम्पन्न गरेको छ । कोषले फाल्गुन महिनामा २० जिल्लाका १ शय ७३ वटा सहकारीसंस्थाहरूमाथि स्थलगत अनुगमन सम्पन्न गरेको हो ।

कोषले कास्की, सल्यान, सिन्धुली, रामेछाप, दोलखा, सिन्धुपाल्चोक,

पाल्पा, स्याङ्जा, उदयपुर, खोटाङ, ओखलढुङ्गा, बाँके, गुल्मी, प्यूठान, दैलेख, रुकुम, रुकुमपूर्व, बाग्लुङ, रोल्पा र सुर्खेतका थोककर्जा लिएका सहकारीसंस्थाहरूमाथि अनुगमन गरेको हो ।

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	प्रथमकिस्ता अनुगमन सङ्ख्या	द्वितीयकिस्ता अनुगमन सङ्ख्या	थोककर्जा आवेदन सङ्ख्या
१	कास्की	१	०	०
२	सल्यान	२	०	०
३	सिन्धुली	०	५	६
४	रामेछाप	१	३	५
५	दोलखा	०	१	४
६	सिन्धुपाल्चोक	०	०	६
७	पाल्पा	३	१	०
८	स्याङ्जा	०	१	१
९	उदयपुर	१०	१७	२
१०	खोटाङ	२	२	०
११	ओखलढुङ्गा	०	०	३
१२	बाँके	७	६	१२
१३	गुल्मी	०	४	२
१४	प्यूठान	८	७	१
१५	दैलेख	०	११	१६
१६	रुकुम	०	०	०
१७	रुकुमपूर्व	०	०	०
१८	बाग्लुङ	०	१	१
१९	रोल्पा	०	६	१
२०	सुर्खेत	०	४	१०
जम्मा		३४	६९	७०

अनुगमन नै लगानीको मुख्य आधार

युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोषले हालै देशका २० जिल्लामा एकैपटक सञ्चालन गरेको स्थलगत अनुगमन कार्यक्रमले

कर्जा प्रवाहको अवस्था, यसको प्रभावकारिता र कार्यान्वयनका चुनौतीहरूलाई स्पष्ट रूपमा उजागर गरेको छ । फाल्गुन महिनामा सम्पन्न उक्त अनुगमनमा १ शय ७३ सहकारी संस्थाहरू समेटिएका थिए, जसले कोषमार्फत् प्रवाहित थोककर्जाको वास्तविक उपयोग र व्यवस्थापनको अवस्थाबारे महत्वपूर्ण तथ्यहरू बाहिर ल्याएको छ ।

कोषको संरचानुसार बैङ्क, वित्तीय तथा सहकारीसंस्थाहरूमार्फत् थोककर्जा प्रवाह गरी अन्ततः युवा तथा साना व्यवसायीहरूलाई खुद्राकर्जा उपलब्ध गराईन्छ । यस प्रणालीको प्रभावकारिता सुनिश्चित गर्न गरिएको अनुगमनले कर्जा वितरण प्रक्रियामा पारदर्शिता, लक्षितवर्गसम्म पहुँच र वित्तीयअनुशासनको अवस्थालाई मुख्यसूचकका रूपमा लिएको देखिन्छ । अनुगमनका क्रममा कतिपय संस्थाहरूले नीतिनियमानुसार कर्जाप्रवाह गरेको पाइएपनि केही स्थानमा प्रक्रियागत कमजोरी, अभिलेखीकरणमा अपूर्णता र अनुगमनपछिको सहजीकरणमा कमी देखिएको सङ्केत प्राप्त भएको छ ।

यसलाई यसकारणले पनि बल प्रदान गरेको छ कि अनुगमनकर्ताले कास्कीका ६ वटा सहकारीसंस्थाहरूको स्थलगत अनुगमन गर्दा दोस्रोकिस्ता वापत २ वटामात्रैलाई रकम निकासका लागि सिफारिस गरेको देखिन्छ । त्यस्तै कैलालीमा १३ मध्ये ९, कञ्चनपुरमा ११ मा ८, बाजुरामा ८ मा ५, महोत्तरीमा ९ मा ७, बर्दियामा १४ मा ५, रूपन्देहीमा १२ मा ६, कपिलवस्तुमा १ मा शून्य, दाङमा ६ मा १, सल्यानमा ८ मा शून्य, सुनसरीमा २ मा शून्य, भोजपुरमा ३ मा १, भक्तपुर र सङ्खुवासभामा क्रमशः ३ मा शून्य, परासीमा ५ मा शून्य तथा नवलपुरमा १० मा ८ वटा मात्रै सहकारीसंस्थालाई थपकिस्ता सिफारिसले यसतर्फ इङ्कित गरेको छ ।

तथ्याङ्कीय रूपमा हेर्दा, ३४ वटा प्रथम किस्ता, ६९ वटा द्वितीयकिस्ता र ७० वटा थोककर्जा आवेदनको अनुगमन गरिएको छ । यसले देखाउँछ कि कोषले केवल कर्जा वितरणमा मात्र सीमित नभई यसको निरन्तरता र पुनरावलोकनमा पनि जोड दिएको छ । विशेषगरी द्वितीयकिस्ता अनुगमनको सङ्ख्या बढी हुनु कर्जाको उपयोग र पुनर्भुक्तानी अवस्थाप्रति कोषको चासो केन्द्रित रहेको सङ्केत हो ।

लाभग्राहीस्तरको अनुगमनले अझ गहिरो तस्वीर प्रस्तुत गर्छ । धेरै युवा तथा सानाव्यवसायीहरूले कर्जा तोकिएको उद्देश्यानुसार प्रयोग गरी स्वरोजगार सिर्जना गरेको देखिएपनि केही अवस्थामा व्यवसाय

सञ्चालनमा चुनौती, बजारअभाव तथा व्यवस्थापन कमजोरीका कारण अपेक्षितप्रतिफल हासिल हुन नसकेको अवस्था भेटिएको छ । यसले केवल वित्तीयपहुँच पर्याप्त नभई व्यवसायिकपरामर्श, सीपविकास र बजारसँगको जोड महत्वपूर्ण रहेको स्पष्ट पार्छ ।

अनुगमनको अर्को महत्वपूर्णपक्ष भनेको स्थलगतनिरीक्षण र प्रतिवेदनप्रणाली हो । अनुगमनटोलीले प्रत्यक्ष रूपमा स्थलमै पुगेर कागजातपरीक्षण, सरोकारवालासँग अन्तरक्रिया तथा वास्तविकअवस्था अवलोकन गरेकोले प्रतिवेदनहरू बढी यथार्थपरक बनेका छन् । यस्ता प्रतिवेदनले समस्या पहिचानमात्र होईन, सुधारका लागि ठोससुझावसमेत प्रस्तुत गर्ने भएकाले नीतिनिर्माणमा उपयोगी आधार तयार हुने देखिन्छ ।

यद्यपि, अनुगमनबाट देखिएका कमजोरीहरू तत्काल सुधारमा रूपान्तरण हुनु आवश्यक छ । कतिपय सहकारीसंस्थाहरूमा वित्तीयअनुशासन कमजोर हुनु, नियमितप्रतिवेदन नपठाउनु तथा कर्जाअसूलीमा ढिलाइ हुनुजस्ता समस्याहरूले दीर्घकालीनजोखिम निम्त्याउन सक्छन् । यस सन्दर्भमा कोषले कडाइका साथ निर्देशन कार्यान्वयन गराउनुका साथै आवश्यक परेमा दण्डात्मक तथा प्रोत्साहनात्मक दुबै उपाय अपनाउनुपर्ने देखिन्छ ।

समग्रमा, यो व्यापक अनुगमन अभियानले युवास्वरोजगारकार्यक्रमको वास्तविकअवस्था मापन गर्ने महत्वपूर्णआधार प्रदान गरेको छ । यसले देखाएको उपलब्धि र चुनौतीलाई सन्तुलित रूपमा सम्बोधन गर्न सकेमा कोषले युवाहरूलाई उद्यमशीलतामा प्रवर्द्धन गर्ने आफ्नो लक्ष्यलाई अझ प्रभावकारी रूपमा हासिल गर्नसक्ने देखिन्छ ।

८ जिल्लाका ११ सहकारीका अध्यक्ष र व्यवस्थापकहरूलाई कोषको अनुशिक्षणतालिम

युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोषले विभिन्न मितिमा थोककर्जा प्रस्तावको लागि प्रकाशित गरेको सूचनाबमोजिम मापदण्ड

पूरा गरी छनौट भएका ११ वटा सहकारीसंस्थाका अध्यक्ष र व्यवस्थापकहरूलाई आधारभूत अनुशिक्षणतालिम दिएको छ ।

माघ २६ गते सोमवार कोषको केन्द्रीयकार्यालय कोपुण्डोल, ललितपुरमा ८ जिल्लाका सहकारीसंस्थाका अध्यक्ष र व्यवस्थापक गरी २२ जनालाई तालिम दिएको हो ।

यसरी तालिम पाउने सहकारीसंस्थाहरूमा कञ्चनपुरको सिद्धबैद्यनाथ बहुउद्देश्यीय, डडेल्धुराका नीरपाल र शिखरसमैजी बचत तथा ऋण सहकारीसंस्था छन् । त्यसैगरी नवलपुरको ब्रह्म बचत तथा ऋण, बैतडीको जगन्नाथ कृषक, भक्तपुरका आरम्भ कृषि, भक्तपुरघरेलु बचत तथा ऋण र भाद्राउँ बहुमुखी, ललितपुरको वर्ल्डभिजन बहुउद्देश्यीय, सल्यानको स्वाभिमान कृषि एवम् सुनसरीको एक-आपस बहुउद्देश्यीय सहकारीसंस्था रहेका छन् ।

कोषको अनुगमन शाखामा कार्यरत अनुगमनसहायक विद्या कुईकेल (नेपाल)सँग शुक्रवार गरिएको कुराकानी

१. अनुगमन शाखाको प्रमुखभूमिका के हो ?

अनुगमन शाखाको मुख्यभूमिका कोषबाट प्रवाहित कर्जाको सही उपयोग भए/नभएको सुनिश्चित गर्नु हो । यसले थोककर्जा लिने संस्था र खुद्राऋण लिने व्यवसायी दुबैको नियमित अनुगमन गर्दछ ।

२. कोषले किन अनुगमनलाई यति महत्व दिन्छ ?

कर्जा सही क्षेत्रमा प्रयोग भयो कि भएन भन्ने सुनिश्चित गर्न अनुगमन अत्यन्त आवश्यक हुन्छ, जसले जोखिमन्यूनीकरणमा पनि मद्दत गर्छ ।

३. अनुगमन कसरी सञ्चालन गरिन्छ ?

स्थलगतनिरीक्षण, कागजातपरीक्षण, प्रतिवेदनअध्ययन तथा लाभग्राहीसँग प्रत्यक्ष अन्तर्वार्तामार्फत् अनुगमन गरिन्छ ।

४. अनुगमनको क्रममा मुख्य रूपमा के हेर्ने गरिन्छ ?

कर्जा प्रयोगको अवस्था, व्यवसायसञ्चालन, आम्दानीको स्थिति र

ऋण फिर्ता गर्ने क्षमताजस्ता पक्षहरू मूल्याङ्कन गरिन्छ ।

५. थोककर्जा लिने संस्थाहरूको अनुगमन कसरी हुन्छ ?

उनीहरूको कर्जा प्रवाह प्रक्रिया, अभिलेख, जोखिमव्यवस्थापन र नीति पालना भएको छ कि छैन भन्ने जाँच गरिन्छ ।

६. खुद्रा ऋणीहरूको अनुगमन किन आवश्यक छ?

वास्तविकव्यवसाय सञ्चालन भईरहेको छ कि छैन र कर्जा सही ढङ्गले उपयोग भईरहेको छ कि छैन भन्ने सुनिश्चित गर्न आवश्यक हुन्छ ।

“ कर्जा सुरक्षित तथा उत्पादनमूलकक्षेत्रमा प्रयोग होस् भन्ने सुनिश्चित गर्नु नै अनुगमनको अन्तिमउद्देश्य ”

७. अनुगमनबाट के कस्ता चुनौतीहरू देखिन्छन् ?

कतिपय अवस्थामा कर्जादुरुपयोग, अभिलेखको कमजोरी र व्यवसायिकसीपको अभाव जस्ता चुनौतीहरू देखिन्छन् ।

८. यस्ता चुनौती समाधान गर्न के गरिन्छ ?

आवश्यक सुझाव, परामर्श, थप अनुगमन र सम्बन्धित संस्थासँग समन्वय गरी सुधारका उपायहरू अपनाईन्छ ।

९. अनुगमनको अन्तिमउद्देश्य के हो ?

कोषको उद्देश्यानुसार प्रभावकारी रूपमा स्वरोजगार सिर्जना होस् र कर्जा सुरक्षित तथा उत्पादनमूलकक्षेत्रमा प्रयोग होस् भन्ने सुनिश्चित गर्नु नै अनुगमनको अन्तिमउद्देश्य हो ।

युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोष

कर्जा लगानी तथा असूली कार्यविधि, २०७७

कोषको कर्जा लगानी तथा असूलीकार्यलाई व्यवस्थित गर्न युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोष (सञ्चालन) नियमावली, २०७७ को नियम ३७ बमोजिम युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोषको समितिले यो कार्यविधि बनाएको छ ।

परिच्छेद -१ प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:-

- (१) यो कार्यविधिको नाम “युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोष, कर्जा लगानी तथा असूली कार्यविधि, २०७७” रहेको छ ।
- (२) यो कार्यविधि कोष सञ्चालक समितिबाट स्वीकृत भएको मिति देखि लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा:- विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,

- (क) “अनुगमन” भन्नाले कर्जाका लागि आशयपत्र पेश गरेका ऋणीहरूको कर्जा लगानीपूर्वको स्थलगत अनुगमन तथा थोककर्जाका लागि कोषले प्रस्ताव आह्वान गरेबमोजिम प्रस्ताव पेश गरेका बैङ्क, वित्तीय एवम् सहकारीसंस्था, स्वरोजगार हुन चाहने व्यक्तिहरूको कर्जा लगानीपूर्व गरिने स्थलगत अनुगमन तथा छनोट भएका व्यक्ति तथा संस्थाहरू र ती संस्थाहरूले तथा कोषले कर्जा लगानी गरेका कर्जाग्राहीद्वारा सञ्चालित युवा स्वरोजगार परियोजनाहरूको अवलोकन, निरीक्षण तथा सुपरीवेक्षण एवं गैरस्थलगत र तेलोपक्षबाट गरिने अनुगमन भन्ने सम्झनुपर्दछ ।

- (ख) “ऋणी” भन्नाले कोषमार्फत् स्वरोजगारकर्जाको लागि कर्जा माग गर्ने बैङ्क, वित्तीय एवम् सहकारीसंस्था र कोषको ऋणप्राप्त गरेको व्यक्ति वा समूह सम्झनुपर्दछ ।

- ।
- (ग) “एकाघरपरिवार” भन्नाले कोषबाट थोककर्जा लिने बैङ्क, वित्तीयसंस्था वा सहकारी सङ्घ/संस्थाका पदाधिकारी सदस्य एवम् ती संस्थामार्फत् वा कोषबाट कर्जा लिने कर्जाग्राही, व्यवसायी एवम् निजहरूसँग सँगोलमा बस्ने रीतपूर्वक अंशवण्डा भई छुट्टीभिन्न नभएका वा सँगोलमा नवसे पनि संयुक्तघर व्यवहार गरी आएका बाबु, आमा, सासु, ससुरा, बाजे, बज्यै, पति, पत्नी, छोरा, छोरी, दाजु, भाई, अविवाहित दिदी, बहिनी, धर्मपुत्र, धर्मपुत्रीसमेतलाई एकाघरपरिवारका सदस्य भन्ने सम्झनुपर्दछ ।
- (घ) “कर्जा” भन्नाले कोषबाट प्रवाह गरिने कर्जा, लगानी वा ऋण भन्ने सम्झनुपर्दछ । साथै यस प्रयोजनको लागि कोषबाट प्रवाह गरिएको कर्जाबाट प्राप्तहुने ब्याजलाई समेत जनाउँदछ ।
- (ङ) “कर्जाग्राही” भन्नाले कोषबाट प्रदान गरिने कुनै पनि कर्जा कार्यक्रममा सङ्लग्न हुने बैङ्क, वित्तीय एवम् सहकारीसंस्था, व्यक्ति वा समूह भन्ने सम्झनुपर्दछ ।
- (च) “कालोसूची” भन्नाले कोषबाट कर्जा लिई समयमा कर्जा नतिर्ने, कर्जा दुरुपयोग गर्ने ग्राहक, ऋणी तथा बैङ्किङ अपराधमा संलग्न व्यक्तिहरूलाई खराबकर्जाग्राहीको नाममा राखिने सूची सम्झनुपर्दछ ।
- (छ) “कोष” भन्नाले युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोष सचिवालय सम्झनुपर्दछ ।
- (ज) “ग्रेस अवधि” भन्नाले ऋणी वा बैङ्क तथा वित्तीय एवम् सहकारीसंस्थालाई निर्धारण गरिएको किस्ता रकममा साँवाको अंश समावेश नगरी ब्याजमात्र लगाइएको समयवधिलाई सम्झनुपर्दछ ।
- (झ) “चल-अचल सम्पत्ति” भन्नाले कोषको थोककर्जा लिने

बैङ्क, वित्तीय एवम् सहकारी सङ्घ/संस्थाको नाममा रहेको तथा अन्य ऋणीको हकमा ऋणी र समूहका सदस्यहरू एवम् निजहरूको एकाघरपरिवारका सदस्यका नाममा रहेको घरजग्गा, धन वा पूँजी, सरकारी ऋणपत्र, सुनचाँदी, रूपैयाँ आदि धन भन्ने सम्झनुपर्दछ ।

- (ञ) “नियमावली” भन्नाले युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोष (सञ्चालन) नियमावली, २०७७ लाई सम्झनुपर्दछ ।
- (ट) “परियोजना वा प्रस्ताव” भन्नाले युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोषबाट लिने कर्जा र आफ्नो रकमसमेत लगानी गरी कुनै व्यवसाय सञ्चालन गर्न तयार गरिएको प्रस्ताव र सोसँग सम्बन्धित चल-अचलसम्पत्तिसमेत सम्झनुपर्दछ ।
- (ठ) “प्रशासनिक कारवाही” भन्नाले कोषबाट कर्जा लिने ऋणी तथा बैङ्क, वित्तीय संस्था र सहकारी सङ्घ/संस्थाहरू तथा ती संस्थाहरूबाट कर्जा लिने कर्जाग्राहीहरूले कोषमा भुक्तानी तालिकानुसार कर्जा फिर्ता नगरेमा कोष तथा कोषअन्तर्गतको स्थानीय समन्वय तथा अनुगमन समितिको संयोजक/प्रशासकीयअधिकृतबाट गरिने नियमानुसारको कारवाही सम्झनुपर्दछ ।
- (ड) “बिनाधितो” भन्नाले परियोजना धितो राखी व्यक्ति वा समूह स्वयम् आफैँ जमानीमा बस्ने कार्यलाई सम्झनुपर्दछ ।
- (ढ) “मूल्याङ्कन उप-समिति” भन्नाले दफा (५) को उपदफा (३) को उप-समिति सम्झनुपर्दछ ।
- (ण) “युवा” भन्नाले १६ वर्षमाथिदेखि ४० वर्षसम्मका व्यक्ति सम्झनुपर्दछ ।

- (त) “लक्षितसमुदाय” भन्नाले १८ वर्षदेखि ६० वर्षसम्मका आर्थिक रूपले विपन्न महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेसी, थारू, सीमान्तकृत, लोपोन्मुख, अल्पसङ्ख्यक, मुस्लिम, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, द्वन्द्वपीडित तथा पिछडिएको क्षेत्रका व्यक्ति वा समुदाय सम्भन्नुपर्छ र सो शब्द गरीब किसान, मजदुर, सकुम्वासी वा सानाव्यवसायीसमेतलाई जनाउँछ ।
- (थ) “सचिवालय” भन्नाले युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोषको सचिवालयलाई सम्भन्नुपर्दछ ।
- (द) “समिति” भन्नाले युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोषको सञ्चालकसमिति सम्भन्नुपर्दछ ।
- (ध) “संस्था” भन्नाले बैङ्क तथा वित्तीयसंस्थासम्बन्धी ऐन, २०७३ बमोजिम वित्तीय कारोबार गर्न इजाजतप्राप्त संस्था र सहकारी ऐन, २०७४ बमोजिम दर्ता भएको सहकारी सङ्घ/संस्थालाई जनाउनेछ ।
- (न) “सानाव्यवसायी” भन्नाले मुनाफा आर्जन गर्ने उद्देश्यले स्वरोजगारजन्य आर्थिकक्रियाकलाप गर्ने व्यक्ति वा समूह सम्भन्नुपर्दछ ।
- (प) “हर्जाना” भन्नाले कोषद्वारा ऋणी वा बैङ्क, वित्तीयसंस्था र सहकारी सङ्घ/संस्थामा लगानी गरेको थोककर्जा रकम भुक्तानी तालिकानुसार कोषमा नियमित रूपमा नतिरी/नबुझाई भाखानाघेको साँवा ब्याजमा लाग्ने सम्भौताबमोजिम अतिरिक्त थप दुई प्रतिशत ब्याज रकमलाई सम्भन्नुपर्दछ ।

परिच्छेद -२

कर्जाका लागि आशयपत्र, संस्थाले प्रस्ताव पेश गर्ने प्रक्रिया,
कर्जा प्रस्ताव छनोट र स्वीकृत

३. कर्जा लिनका लागि व्यक्ति वा समूह छनोट गर्ने प्रक्रिया

- (१) व्यक्तिगत वा सामुहिक स्वरोजगारकर्जा लिनका लागि आशयपत्र कोषको Website (www.ysef.gov.np) मा **Log In** गरी online भर्नुपर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम Online भर्न सम्भव नभएमा कोषको website बाट download गरी वा कोषले उपलब्ध गराएको आशयपत्र पूर्णरूपमा भरी स्थानीयतहमा रहेको स्थानीय समन्वय तथा अनुगमनसमिति/सम्पर्ककार्यालयमा बुझाउनुपर्नेछ ।
- (३) निश्चित क्षेत्र, भूगोलमा स्वरोजगारकर्जा कार्यक्रमहरूका सन्दर्भमा व्यक्तिगत वा सामुहिक स्वरोजगारकर्जा लिनका लागि आशयपत्र भरी कोषले तोकेको स्थान वा सम्पर्ककार्यालयमा बुझाउन सकिनेछ ।
- (४) कोषको उद्देश्यानुसार स्थानीयतह/वडाबाट सिफारिसपत्रसहित प्राप्तभएका आशयपत्रहरू अध्ययन विश्लेषण गरी कार्यक्रमशाखाले कार्यकारीनिर्देशकसमक्ष पेश गर्नेछ ।
- (५) कोषका कार्यकारीनिर्देशकले स्वीकृतिका लागि कार्यकारीउपाध्यक्षसमक्ष सिफारिस गर्नुपर्नेछ र यसरी सिफारिस गरिएका ऋणीहरूलाई कोषका कार्यकारीउपाध्यक्षबाट कर्जा स्वीकृत गरिनेछ ।
- (६) आशयपत्र स्वीकृत गर्ने सम्पूर्णाधिकार कोषसँग सुरक्षित रहनेछ ।
- (७) यसरी स्वीकृत गरिएको कर्जा दफा (५) अनुसार स्वीकृत गरिएका संस्थाहरूमाफर्त् कर्जा लगानी गरिनेछ ।

४. संस्थाले प्रस्ताव पेश गर्ने प्रक्रिया:

- (१) कोषले कर्जा लगानीका लागि समय समयमा सञ्चारमाध्यम (रेडियो, टि.भी., एफ.एम., राष्ट्रिय तथा स्थानीय पत्रपत्रिका, कोषको वेबसाइट आदि)बाट

संस्थालाई प्रस्ताव पेश गर्न सार्वजनिकसूचना प्रकाशन गर्नेछ ।

(२) थोककर्जा प्रस्ताव पेश गर्ने सहकारीसंस्थाहरू तथा कोषसँग पुनः कर्जा कारोवार गर्न चाहने सहकारीसंस्थाहरूले पुरा गर्नुपर्ने मापदण्डहरू देहायबमोजिम हुनेछन्:

(क) संस्थाको कार्यक्षेत्र, शेयर पूँजी, सदस्यसंख्या, सञ्चालन अवधी र वित्तीय अवस्था कोष सचिवालयले तोके बमोजिम हुनेछ ।

(ख) पछिल्लो आ. व. मा भाखा नाघेको ऋण कूल ऋण लगानीको ५ प्रतिशत भन्दा बढी नभएको हुनु पर्नेछ ।

(ग) पछिल्लो आ.व. को आषाढ मसान्तसम्मको लेखापरीक्षण सम्पन्न भई संस्था सञ्चित नोक्सानीमा नरहेको हुनु पर्नेछ ।

(३) सहकारीसंस्थाले देहायका कागजातहरू प्रमाणित गरी पेश गर्नुपर्नेछ ।

(क) लेखा परीक्षण प्रतिवेदन प्रतिलिपि पेश गर्नुपर्नेछ ।

(ख) कोषले तोकेबमोजिमको कर्जाप्रस्तावको फाराम पूर्णरूपमा भरी प्रत्येक पानामा हस्ताक्षर गरी संस्थाको छाप लगाएको हुनुपर्नेछ ।

(ग) सम्बन्धित स्थानीयतहबाट सहकारी ऐन, नियम एवं मापदण्डानुरूप नियमित रूपमा सञ्चालन भएको सिफारिसपत्र हुनुपर्नेछ ।

(घ) संस्थाको आफ्नो कार्यालय भवन नभएमा घर बहाल सम्झौतापत्र हुनुपर्नेछ ।

(ङ) संस्था दर्ता प्रमाणपत्र, स्थायी लेखा नं., करचुक्ता प्रमाणपत्र र विनियमको प्रतिलिपि पेश गर्नुपर्नेछ ।

(४) कोषसँग पुनः कर्जा कारोवार गर्न चाहने संस्थाहरूले कोषलाई तिर्नु बुझाउनुपर्ने रकम नियमित रूपमा तिरेको हुनुपर्नेछ ।

(५) बैङ्क तथा वित्तीयसंस्थाले कर्जा माग प्रस्ताव पेश गर्दा देहायका कागजातहरू पेश गर्नुपर्नेछ :-

(क) संस्था दर्ता प्रमाणपत्र, प्रबन्धपत्र, नियमावली एवम् सञ्चालकहरूको पूर्ण विवरण ।

(ख) लेखापरीक्षणप्रतिवेदन ।

(ग) संस्थाको पूँजी संरचना, वित्तीयअवस्था, निक्षेप तथा पुँजीकोष विवरण ।

(घ) कर्मचारीको विवरण ।

५. **संस्था छनौट र स्वीकृत गर्ने प्रक्रिया:-**

(१) संस्थाहरूले कोषले तोकेको ढाँचामा सम्बन्धित स्थानीय तहको स्थानीय समन्वय तथा अनुगमनसमिति (न. पा./गा. पा.को कार्यालय) वा कोष वा कोषले तोकेको शाखा वा सम्पर्ककार्यालयमा कर्जाका लागि कर्जाप्रस्ताव आवेदन पेश गर्नुपर्नेछ ।

(२) प्रस्ताव आवेदन पेश गरेका संस्थाहरूको कोषका कर्मचारी तथा स्थानीय समन्वय तथा

अनुगमनसमितिले स्थलगतअनुगमन गरी कोष सचिवालयमा कर्जा सिफारिस गर्नुपर्नेछ ।

(३) कोष सचिवालयमा सिफारिस भई आएका सहकारीसंस्थाका कर्जा प्रस्तावहरू छनौट गरी सिफारिस गर्न कार्यकारीनिर्देशकको संयोजकत्वमा देहायबमोजिमको एक मूल्याङ्कनउप-समिति गठन हुनेछ ।

कार्यकारीनिर्देशक	-संयोजक
उपकार्यकारीनिर्देशक	-सदस्य
वित्त शाखाप्रमुख	-सदस्य
कानून शाखाप्रमुख	-सदस्य
कार्यक्रम शाखाप्रमुख	-सदस्य-सचिव

(४) मूल्याङ्कन उप-समितिमा आवश्यकता अनुसार विशेषज्ञहरूलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

(५) बैंक, वित्तीय तथा सहकारीसंस्थाहरूले कर्जाप्रस्ताव पेश गरेका प्रस्तावहरू उपदफा (३) अनुसार गठित मूल्याङ्कनउप-समितिले छनौट गरी सिफारिस गर्नुपर्नेछ ।

(६) मूल्याङ्कनउप-समितिले सिफारिस गरेका प्रस्तावहरूलाई दिईने कर्जाका लागि संस्था कोषका कार्यकारीउपाध्यक्षबाट स्वीकृत हुनुपर्नेछ ।

(७) कर्जा लगानीसम्बन्धी निर्णय गर्ने सम्पूर्णाधिकार कोषसँग सुरक्षित रहनेछ ।

(८) मूल्याङ्कनउप-समितिले आफ्नो कार्यविधि आफै बनाई कार्यसञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद -३

कर्जाको सीमा, कर्जा लगानी, ब्याजदर, भुक्तानीअवधि, र बीमा

६ कर्जाको सीमा र कर्जा लगानी:-

(१) कोषले उपलब्ध गराउने सहूलियतकर्जा

लक्षितसमुदायमा लगानी गर्नका लागि बैङ्क, वित्तीय र सहकारीसंस्थालाई अधिकतम देहायका कर्जासीमाभित्र रहेर कर्जासम्भौता गरी कर्जा उपलब्ध गराउनेछ ।

(क) बैंक, वित्तीयसंस्थाहरूलाई बढीमा रु.५ करोडसम्म र सोभन्दा बढी लगानी गर्दा सञ्चालकसमितिबाट स्वीकृत लिई लगानी गर्ने ।

(ख) प्रारम्भिक सहकारीसंस्थाहरूलाई बढीमा रु. १ करोडसम्म ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम स्वीकृत कर्जा सदुपयोगिताको आधारमा ५० प्रतिशतका दरले दुई किस्तामा बैङ्क, वित्तीय र सहकारीसंस्थालाई लगानी गर्नुपर्नेछ । कोषलाई आवश्यक लागेमा प्रारम्भिक सहकारीसंस्थालाई एउटै किस्तामा लगानी गर्न सकिनेछ ।

(३) बैङ्क, वित्तीय र सहकारीसंस्थाले उपदफा (१) बमोजिम लिएको विपन्नकर्जा बेरोजगार तथा लक्षितसमुदायमा व्यवसायको आधारमा स्रोतको सुनिश्चत गरी बढीमा प्रतिव्यक्ति रु.५ लाखसम्म र २ देखि १५ जनाको समूहमा बढीमा ५० लाख सामुहिकजमानीमा कर्जा लगानी गर्न सकिनेछ ।

(४) कोषले कर्जा लगानी गर्दा दफा (३) अनुसार स्वीकृत गरिएका आशयपत्र (ऋणी) लाई दफा (५) बमोजिम छनौट र स्वीकृत गरिएका संस्थामार्फत् कर्जा लगानी गर्नुपर्नेछ ।

(५) दफा (५) बमोजिम छनौट र स्वीकृत गरिएका संस्थाहरूले कोषको उदेश्यानुसार आफैले ऋणी छनौट गरी कोषबाट कर्जा प्राप्त गरेको १ महिनाभित्र कर्जा सम्भौतानुसार कर्जा लगानी गर्नुपर्नेछ ।

(६) दफा (५) बमोजिम संस्था छनौट र स्वीकृत गर्न नसकिएको खण्डमा कोष आफैले दफा (३) अनुसार स्वीकृत गरिएका ऋणीहरूलाई कर्जा लगानी गर्न

सक्नेछ ।

- (७) दफा (५) मा जेसुकै लेखिएको भएतापनि कार्यकारीउपाध्यक्षबाट गरिएको अधिकारप्रत्यायोजनभित्र रही कोषबाट खटिएका कर्मचारी वा शाखाकार्यालय वा सम्पर्ककार्यालयले दफा (३) अनुसार स्वीकृत गरिएका आशयपत्र (ऋणी) को आधारमा कर्जा उपलब्ध गराउने गरी सम्बन्धित स्थानीयतहमा उपलब्ध भएका वित्तीय वा सहकारीसंस्थाहरू र अन्य स्थानीयतहका वित्तीय वा सहकारीसंस्थाहरूमध्येबाट दफा (४) अनुसार संस्था छनौट गरी कोषले तोकेको ढाँचामा संस्थासँग कर्जा सम्झौता गरी लगानी गर्न सकिनेछ ।

७. कर्जाको ब्याजदर र भुक्तानी अवधि:-

- (१) कोषले बैङ्क, वित्तीय र सहकारीसंस्थालाई अधिकतम वार्षिक ४% ब्याजदरमा थोककर्जा लगानी गर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम लिएको थोक कर्जा बैङ्क, वित्तीय र सहकारीसंस्थाले कोषको लक्षितसमुदाय तथा व्यक्ति/समूहलाई अधिकतम वार्षिक ८% ब्याजदरमा कर्जा लगानी गर्न सक्नेछन् ।
- (३) उपदफा (१) र उपदफा (२) बमोजिमको ब्याजदर सञ्चालकसमितिले समयसमयमा पुनरावलोकन गर्न सक्नेछ ।
- (३) ऋणी, बैङ्क, वित्तीय र सहकारीसंस्थाले परियोजनाको आधारमा कोषलाई बढीमा ५ वर्षभित्र कर्जा भुक्तानी गरिसक्नुपर्नेछ ।
- (४) कोषबाट संस्थाको खातामा जम्मा भएको मितिले व्यवसायको आधारमा बढीमा १ वर्षको ग्रेसअवधि दिइनेछ ।
- (५) व्यवसायको प्रकृति, प्रकार र आमदानी आदिको आधारमा ग्रेसअवधि, ग्रेस अवधिमा भुक्तानी गर्नुपर्ने

ब्याजको वारेमा कोषले तोकेबमोजिम हुनेछ ।

- (६) संस्थाले कोषलाई ग्रेसअवधिबाहेक त्रैमासिककिस्तानुसार साँवा र ब्याज भुक्तानी गर्नु पर्नेछ ।
- (७) व्यवसायको आधारमा ऋणीले संस्थालाई मासिक तथा त्रैमासिककिस्तानुसार साँवा र ब्याज भुक्तानी गर्नुपर्नेछ ।

८. बीमासम्बन्धी व्यवस्था:

- (१) कोषको कर्जा लगानी हुने कर्जाग्राही तथा परियोजनाको एकमुष्ट बीमा गरिनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम बीमा गर्ने कार्यमा राष्ट्रिय बीमासमितिले आवश्यक व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।
- (३) ऋणी तथा परियोजनाबीमा गराउँदा अनिवार्य रूपमा सम्बन्धित लगानीकर्ता संस्थाले लिखित तथा अनलाईनबीमा प्रस्ताव फाराम भर्नुपर्नेछ ।
- (४) बीमा गराउँदा लाग्ने प्रिमियमखर्च कोषमार्फत् नेपालसरकारले भुक्तानी गर्नेछ ।

परिच्छेद -४

सहकार्यमा आधारित साभेदारी कर्जा लगानी कार्यक्रम

९. सहकार्यमा आधारित साभेदारीकर्जा लगानीकार्यक्रम:

- (१) संघ, प्रदेश र स्थानीयतहअन्तर्गतका नगरपालिका, गाउँपालिकाहरू र समानउद्देश्य बोकेका स्वरोजगार तथा रोजगारसँग जोडिएका संघ संस्थाहरूसँग साभेदारी गरी बैङ्क, वित्तीय र सहकारीसंस्थामार्फत् कर्जा लगानी गर्न सकिनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम गरिएको कर्जा लगानीबाट प्राप्तआम्दानीको कोषले छुट्टै बैङ्क खाता खोली रकम जम्मागरी कोषको हितमा निर्णय भएअनुसार उपयोग गर्न सकिनेछ । यस

प्रकारको बैंकखाता खुलाउन म. ले. नि. का.ले सहजीकरण गरिदिनेछ ।

- (३) यो कार्यक्रमका लागि साभेदारसंस्थाले पचास प्रतिशत र कोषले शतप्रतिशत रकम थपगरी सम्भौतानुसार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- (४) उपदफा (१) बमोजिम साभेदारीमार्फत् प्राप्त रकममा बढीमा ३.५ प्रतिशत ब्याजदर उपलब्ध गराउनेछ ।
- (५) प्रदेश र स्थानीय सरकारबाट प्राप्त रकम सोही प्रदेश र स्थानीयनिकायमा स्वरोजगार तथा रोजगार सिर्जना गर्न प्रयोगमा ल्याईनेछ ।
- (६) साभेदारी कार्यक्रमको लागि विनियोजित रकम सञ्चालन गर्न महालेखानियन्त्रक कार्यालयको स्वीकृतिमा छुट्टै बैङ्कखाता खोलिएछ ।
- (७) साभेदारी कार्यक्रमको खाता सञ्चालन कार्यकारीनिर्देशक र आर्थिकप्रशासन शाखाप्रमुखको संयुक्त दस्तखतबाट हुनेछ ।

१०. आशयपत्र र संस्था छनौट प्रकृया:

- (१) स्थानीय तहले कोषले तयार गरेको आशयपत्रको ढाँचानुसार युवाबाट प्रस्ताव आह्वान गर्नेछ ।
- (२) कोष तथा स्थानीयतहले कोषले तयार गरेको कर्जाप्रस्तावको सूचनानुसार बैङ्क/वित्तीय तथा सहकारीसंस्थाहरूलाई कर्जा प्रस्ताव आह्वान गर्नेछ ।
- (३) कोषको सम्पर्ककार्यालय सम्बन्धित गाँउपालिका वा नगरपालिका वा कोषले तोकेको स्थानमा रहनेछ ।
- (४) कोषले आवश्यक ठानेमा प्राप्तप्रस्तावहरूको अध्ययन, अनुगमन तथा निरीक्षण गर्न सक्नेछ । सो कार्यका लागि आवश्यकतानुसार स्थानीय विषयविज्ञलाई समेत

आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

- (५) उपदफा (४) बमोजिम अध्ययन, अनुगमन तथा निरीक्षण भई आएका प्रतिवेदन प्रस्ताव तथा कर्जा लगानी गर्ने संस्थाहरू स्वरोजगारकोषका उपाध्यक्षले स्वीकृत गर्नेछन् र यसरी स्वीकृत भएका प्रस्तावहरूका बारेमा समयसमयमा कोषका अध्यक्षलाई जानकारी गराउनुपर्नेछ ।
- (६) स्थानीय आवश्यकतानुसार कोषले स्थानीयतहका प्रमुख प्रशासकीयअधिकृतसँग परियोजनाका आधारमा ऋणसम्भौता गर्नेछ । यस कार्यमा सहयोग गर्न संघीयमामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयमार्फत् सहयोग लिन सक्नेछ ।
- (७) लगानी गर्दा प्राप्त हुने ब्याजको ०.५ प्रतिशत रकम स्वरोजगारकोषले प्रशासनिकखर्च/कर्मचारी व्यवस्थापन, कार्यक्रम प्रबर्द्धन, तालिम, असूली, उद्यमशीलताविकास तथा कर्मचारी वृत्तिविकासमा खर्च अर्थ मन्त्रालयको सहमति लिएर कोषको निर्णयानुसार गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद -५

ब्याजअनुदान र कर्जाव्यवस्थापन शुल्क

११. ब्याजअनुदानसम्बन्धी व्यवस्था:-

ऋणीले भुक्तानी तालिकाबमोजिम सम्पूर्ण किस्ता साँवा तथा ब्याज भुक्तानी गरेपश्चात् ऋणीले तिरेको ब्याजमा सम्बन्धित ऋणीले ६०% अनुदान पाउनेछ । ब्याजअनुदान रकमको गणना, भुक्तानी विधि देहायअनुसार हुनेछ:-

- (क) नेपालसरकारले स्वरोजगारकर्जाको ब्याजदर घटवढ गरेपनि अनुदान भुक्तानी गर्दा कोषले स्वरोजगारकर्जामा लिएको ब्याजदरलाई नै आधार मान्नेछ ।

(ख) नियमित किस्ता बुझाउने कर्जाग्राहीले ब्याजअनुदान पाउनेछ तर २ किस्ताभन्दा बढी किस्ता समयमा नतिरेमा वा पूरै भाखानाघेमा ब्याजअनुदान पाउनेछैन ।

(ग) कर्जाग्राहीले ब्याजअनुदान माग गर्दा कोषले तोकेको ढाँचामा सम्बन्धित कर्जा लिएको संस्थामा निवेदन दिनुपर्नेछ । कर्जा लिएको संस्थाले कोषले तोकेको फारम भरी सिफारिससहित स्थानीय समन्वय तथा अनुगमनसमितिमा पेश गर्नुपर्नेछ । स्थानीय समन्वय तथा अनुगमनसमिति वा कर्मचारीले सिफारिस गरेपछि कोषले आवश्यक निर्णय गर्नेछ ।

(घ) स्थानीय समन्वय तथा अनुगमनसमिति वा कर्मचारीको उपस्थितिमा संस्थाले कोषले निर्णय गरेका कर्जाग्राहीहरूलाई ब्याजअनुदानरकम वितरण गर्नुपर्नेछ । ऋणीले ब्याजअनुदान रकम बुझिलिएको भर्पाई संलग्न गरी संस्थाले कोषमा पेश गर्नुपर्नेछ । ब्याजअनुदान रकम बुझिलिने भर्पाईको नमूना कोषले तोकेबमोजिम हुनेछ ।

(ङ) अन्य बुँदामा जुनसुकै लेखिएको भएपनि व्यवसायीको व्यवसाय क्षतिभई बीमा कम्पनीले क्षतिपुर्ति दिएको अबस्थामा दावी भुक्तानी पाएको मितिभन्दा अगाडि कर्जाग्राहीले बुझाएको ब्याजको ६०% हुन आउने रकममात्र कर्जाग्राहीले ब्याजअनुदान वापत भुक्तानी पाउनेछ ।

(च) यो कार्यविधि लागू हुनुभन्दाअघि कोषले ब्याजअनुदान भुक्तानी दिई सकेको हकमा सबै कर्जाग्राहीले ब्याजअनुदान भुक्तानी लिएको भर्पाई संलग्न गरी संस्थाले कोषलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(छ) यो कार्यविधि लागू हुनुभन्दा पहिला कोषले लगानी गरेको तर ब्याजअनुदान भुक्तानी नदिएको संस्थाहरूको हकमा संस्थाहरूले माग गरेको आधारमा कोषले अनुगमन गरी एकमुष्ट ब्याजअनुदान भुक्तानी

दिइनेछ । यसरी भुक्तानी दिएको ब्याजअनुदान प्राप्त गर्ने कर्जाग्राहीको भर्पाई सम्बन्धित बैङ्क, वित्तीय तथा सहकारीसंस्थाले कोषलाई उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।

(ज) कर्जाग्राहीलाई स्वरोजगारकर्जा उपलब्ध गराउने संस्थाले ब्याजअनुदान भुक्तानी दिई शोधभर्ना माग गरेको आधारमा कोषमा हिसाबमिलान गर्दा केही समस्या आई परेमा शोधभर्ना माग गर्ने संस्था जवाफदेही हुनेछ । साथै शोधभर्ना दिएको रकममध्ये पूरै वा आंशिकरकममा समस्या आईपरेमा कोषले दावी गरेको बखतमा दावी गरेको १५ दिनभित्र शोधभर्ना लिने संस्थाले कोषलाई रकम फिर्ता गर्नु पर्नेछ ।

१२. कर्जाव्यवस्थापन शुल्क सम्बन्धमा:

(१) वित्तीय वा सहकारीसंस्थाले लक्षितयुवा तथा समुदायलाई स्वरोजगारकर्जा लगानी गरेपछि कोषले प्रतिव्यक्ति लगानीमा रू. ५००।- (अक्षरूपी पाँच शयमात्र) कर्जा व्यवस्थापनशुल्क वापत रकम सम्बन्धित लगानी गर्ने संस्थालाई उपलब्ध गराउनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कर्जाव्यवस्थापन शुल्कको रकमका लागि स्वरोजगारकर्जा लगानी गर्ने संस्थाले कोषले तोकेबमोजिमको फाराम भरी कोषमा पठाउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद -६

संस्थाले कर्जा लगानीमा गर्नुपर्ने कार्यहरू

१३. बैङ्क, वित्तीय तथा सहकारीसंस्थाले कर्जा लगानीमा गर्नुपर्ने कार्यहरू:

बैङ्क, वित्तीय तथा सहकारीसंस्थाले कर्जा लगानीमा गर्नुपर्ने कार्यहरू देहायबमोजिम हुनेछन्:-

(क) कोषबाट आशयपत्र स्वीकृत गरिएका ऋणीलाई संस्थाले कर्जा लगानी गर्नुपर्नेछ । यसका लागि कोषले ऋणीको नाम उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(ख) ग्राहक पहिचान सम्बन्धमा (Know Your Customer) कर्जाग्राहीको फाईलमा देहायबमोजिमका कागजातहरू हुनुपर्नेछ ।

- (१) कर्जा माग गरेको निवेदन ।
- (२) नागरिकताको छायाँप्रति ।
- (३) एकाघरपरिवारको जमानी ।
- (४) समूह बनाई कर्जा प्रवाह भएकोमा सामूहिकजमानी ।
- (५) निज र एकाघर परिवारको चल-अचलसम्पत्तिको पूराविवरण (जग्गाधनी प्रमाणपूजाको छायाँप्रतिसमेत ।)
- (६) तमसुक, कर्जा भुक्तानी तालिका ।
- (७) शैक्षिक योग्यताका प्रमाणपत्रहरूका छायाँप्रति (शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र भएमा) ।
- (८) व्यवसायिकतालिमको प्रमाणपत्र भएमा सोको छायाँप्रति ।

(ग) सहकारीसंस्थाको हकमा संस्थाको विनियमबमोजिम संस्थाको सञ्चालकसमितिले स्वीकृत/अनुमोदन गर्नुपर्नेछ ।

(घ) कर्जाग्राहीलाई संस्थाको नियमानुसार तमसुक गर्दा कर्जा असूलउपरसम्बन्धी आवश्यक शर्तहरू उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

(ङ) भुक्तानी तालिकाबमोजिम लगातार किस्ता भाखानाघेमा सम्बन्धित तालिका तथा स्थानीय प्रशासनमा अनिवार्य रूपमा जानकारी दिई कर्जा असूली प्रकृयाअगाडि बढाउनुपर्नेछ ।

(च) संस्थाले स्वरोजगारकोषअन्तर्गतका कर्जाग्राहीहरूको हिसाब छुट्टै ऋणखातामा राख्नुपर्नेछ ।

(छ) कर्जाग्राहीले तोकिएबमोजिम नियमित बचत गरेको रकमलाई संस्थाले छुट्टै खातामा राख्नुपर्नेछ ।

(ज) कर्जा दिँदा संस्थामा भएको कर्जाग्राहीको खातामा रकम जम्मा गर्नुपर्नेछ ।

(झ) कर्जा दिनुअघि सबै कर्जाग्राहीसँग अभिमुखीकरणकार्यक्रमको आयोजना गरी छलफल, अर्न्तक्रिया गरी कर्जाको ब्याजदर, असूली, ब्याजअनुदान, बीमा आदिवारे सम्बन्धित संस्थाले कर्जाग्राहीलाई जानकारी गराउनुपर्नेछ । यस सम्बन्धमा कोषले सूचनाप्रविधिको उपयोग गरी विभिन्न टेम्पलेट तथा सामाजिकसञ्जालमार्फत् सम्बन्धित ऋणी र संस्थाले सहयोग गर्नेछ ।

परिच्छेद -७

अनुगमनसम्बन्धी व्यवस्था, लगानीपूर्व र पश्चातको अनुगमन तथा निरीक्षण

१४. अनुगमनसम्बन्धी व्यवस्था:-

कोषले गरेको कर्जा लगानीको अनुगमन तथा निरीक्षण देहायबमोजिम गरिनेछ:-

(क) अनुगमन, नियमन तथा सुपरीवेक्षणकार्य कोषका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरू र स्थानीय समन्वय तथा अनुगमनसमितिबाट गरिनेछ ।

(ख) उच्चस्तरीय अनुगमनसमिति (तालुकवाला मन्त्रालय वा सो मन्त्रालयबाट खटाईएको टोली)बाट गर्न सकिनेछ ।

(ग) कर्जा सदुपयोगिता, कार्यक्रमको प्रभावकारिताको लागि सुपरिवेक्षण र मूल्यांकन गरिनुको साथै त्सेपोपक्षबाट समेत अनुगमन गराउन सकिनेछ । तर त्सेपोपक्षबाट अनुगमन गराउनुपूर्व मन्त्रालयको पूर्वसहमति लिनुपर्नेछ ।

(घ) अनुगमन, सुपरीवेक्षण, निरीक्षणको काममा

खटिने पदाधिकारी, कर्मचारीले तोकिएको कार्यसम्पन्न गरी आफूले सम्पादन गरेका कार्यको विषयवस्तु एवम् विवरणलाई समेट्ने गरी प्रतिवेदन तयार गरी कार्यालयमा हाजीर भएको मितिले ५ दिनभित्र पेश गर्नुपर्नेछ ।

१५. लगानी गर्नुपूर्वको अनुगमन तथा निरीक्षण:

(१) कोषको दफा (२) बमोजिम स्वीकृत गरिएका ऋणीहरूको कर्जा लगानी गर्नुपूर्व कोषले आवश्यक ठानेमा स्थानीय समन्वय तथा अनुगमनसमितिसँग समन्वय गरी अनुगमन गर्नसक्नेछ । कोषबाट कुनै पनि बेला कर्जा लगानी गर्नुपूर्व ऋणीको स्थलगत अनुगमन तथा निरीक्षण गर्दा देहायबमोजिम गर्न सकिनेछ ।

(क) ऋणीले भरेको आशयपत्रलाई स्थलगत रूपमा भिडाएर/हेरेर प्रमाणित गर्नु पर्नेछ ।

(ख) माग गरेको कर्जारकम र परियोजनाप्रस्तावलाई अध्ययन गरेर व्यवसायको लागि उपयुक्त छ/छैन एकिन गर्नुपर्नेछ ।

(ग) व्यवसाय गर्न खोजेको स्थान र बजारीकरणको सम्भावना हेर्नुपर्नेछ ।

(घ) यातायातको नजिक, टाढाको अवस्था हेर्नुपर्नेछ ।

(ङ) कोषले तोकेको लक्षित समुदाय, यसअगाडि वैदेशिकरोजगारीमा गए/नगएको, सम्बन्धित व्यवसायमा तालिम लिए/नलिएको आदि हेर्नु पर्नेछ ।

(च) कर्मचारीसंख्या र व्यवसायको प्रकार एकिन गर्नुपर्नेछ ।

(२) कोषको कर्जालगानी गर्नुपूर्व संस्थाको अनुगमन गर्नुपर्नेछ । कर्जा लगानी गर्नुपूर्व संस्थाको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्दा देहायबमोजिम गर्नुपर्नेछ:

(क) कार्यालय, प्रशासनिक व्यवस्थापन, लेखाव्यवस्था तथा भौतिकसामग्रीहरूको अवलोकन तथा निरीक्षण गर्नुपर्नेछ ।

(ख) संस्थाको निर्णयपुस्तिका तथा चारखाताहरू (सम्पत्ति, दायित्व, बचत र ऋणखाता) निरीक्षण गर्नुपर्नेछ ।

(ग) स्थानीय समन्वय तथा अनुगमनसमिति, स्थानीय सहकारी सङ्गलगायतका सरोकारवाला निकायहरूसँग आवश्यकतानुसार छलफल गर्नुपर्नेछ ।

(घ) प्रत्येक आर्थिकवर्षको आषाढमसान्तसम्मको लेखापरीक्षण नियमित गरे/नगरेको अवलोकन तथा निरीक्षण गर्ने । करचुक्ता प्रमाणपत्र भए/नभएको निरीक्षण गर्नुपर्नेछ ।

(ङ) नाफा-नोक्सान, नगद प्रवाहविवरण, आय-व्याय हिसाब भए/नभएको निरीक्षण गर्नुपर्नेछ ।

(च) सहकारीको विनियमबमोजिम सहकारीसंस्थाको सञ्चालक, लेखा र कर्जाउप-समिति गठन भए/नभएको निरीक्षण गर्नुपर्नेछ ।

(छ) सञ्चालक, लेखा र कर्जा उप-समितिको बैठक तथा वार्षिकसाधारणसभा नियमित भए/नभएको निरीक्षण गर्नुपर्नेछ ।

(ज) सहकारीले कुन-कुन निकाय वा संस्थसँग के-कति कर्जा लिएर लगानी गरेको छ जानकारी लिने, कर्जा लिएको भए साखसूचना भए/नभएको निरीक्षण गर्नुपर्नेछ ।

(झ) अनुगमनसम्बन्धीकार्य स्थलगत तथा गैहस्थलगत दुबै तरिकाबाट गर्न सकिनेछ ।

(ब) अनुगमननिरीक्षणबाट प्राप्तसूचना एवम् प्रस्तावमा पेश भएका विवरणका आधारमा निर्धारित मापदण्ड पुगेका संस्थाहरू छनौट गरी स्थानीय समन्वय तथा अनुगमनसमितिबाट वा कोषको कर्मचारीबाट निर्णय भई तोकिएबमोजिमको संलग्न अनुगमनफाराम भरी स्थानीय समन्वय तथा अनुगमनसमितिबाट कोषमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

१६. लगानीपश्चात् अनुगमन तथा निरीक्षण:-

(१) ऋणीले कोषको कर्जा लगानी गरेपछि ऋणी र ऋणीको व्यवसायको देहायबमोजिम स्थलगतअनुगमन तथा निरीक्षण गर्नुपर्नेछ:

(क) ऋणीले जुन प्रयोजनको लागि कर्जा लिएको हो सोही प्रयोजनमा कर्जा लगानी गरे/नगरेको, कर्जाको दुरुपयोग वा हिनामिना गरे/नगरेको सम्बन्धमा स्थलगतअनुगमन, निरीक्षण गरी कर्जाको सदुपयोग गरेको नपाईएमा कोषले तोकेको हर्जनासहित असुलउपर गर्नुपर्नेछ । कोषको उद्देश्यानुसार व्यवसाय गरेको पाईएका व्यवसायीहरूसँग छलफल तथा अन्तर्क्रिया गरी राय-सुझाव दिनुपर्नेछ ।

(ख) सम्बन्धित व्यवसायीहरूको सामूहिकलगानी भए समूहगतलगानी एवम् व्यवसायको अवलोकन तथा छलफल गरी पृष्ठपोषण दिनुपर्नेछ ।

(ग) ऋणीले परियोजनास्थलमा सबैले प्रष्ट देखेगरी “युवा तथा सानाव्यवसायी स्वरोजगारकोषको सहयोगमा वित्तीय सहयोगप्राप्त” भन्ने व्यहोराको न्यूनतम २ फीट लम्बाई र १.५ फीट चौडाईको बोर्ड राखे/नराखेको निरीक्षण गर्नुपर्नेछ । बोर्ड नराखेको पाईएमा राख्न लगाउनुपर्नेछ ।

(घ) स्वरोजगारकर्जा लिएको व्यक्ति तथा परियोजनाको अनिवार्य अनलाईनबीमा गर्नुपर्ने भएकाले

सो अनुसार भए/नभएको यकिन गरी नभएको भए बीमा गर्न लगाउनुपर्नेछ ।

(ङ) आशयपत्रमा ऋणीले सही सनाखत, कर्जारकम आदि उल्लेख भए/नभएको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्नुपर्नेछ ।

(च) कर्जा भुक्तानी तालिकानुसार ऋणीले कर्जा बुझाए/नबुझाएको एकिन गरी नबुझाएको पाईएमा बुझाउन लगाउनुपर्नेछ ।

(२) संस्थाले कोषको कर्जा लगानी गरेपछि संस्थाको देहायबमोजिम स्थलगतअनुगमन तथा निरीक्षण गर्नुपर्नेछ:

(क) जुन प्रयोजनको लागि कर्जा लिएको हो सोही प्रयोजनमा कर्जा लगानी गरे/नगरेको, कर्जाको दुरुपयोग वा हिनामिना गरे/नगरेको सम्बन्धमा स्थलगतअनुगमन, निरीक्षण गरी कर्जाको सदुपयोग गरेको नपाईएका कोषले तोकेको हर्जनासहित असुलउपर गर्नुपर्नेछ ।

(ख) सम्बन्धित सहकारीका सञ्चालकसमितिले कर्जाउपसमितिको सिफारिसमा कर्जा स्वीकृत/अनुमोदन गरे/नगरेको निरीक्षण गर्नुपर्नेछ ।

(ग) तमसुकमा ब्याजदर, हर्जानादर (प्रतिशत), लगानीमिति, चुक्ता गर्ने अन्तिम मिति, कर्जाग्राहीको सही सनाखत, कर्जा रकम, साक्षीको सनाखत आदि उल्लेख भए/नभएको र निरीक्षण गर्नु पर्नेछ ।

(घ) निरीक्षणपुस्तिका राखेको/नराखेको निरीक्षण गर्नुपर्नेछ ।

(ङ) सहकारीको कार्यालयमा सबैले प्रष्ट देखेगरी “युवा तथा सानाव्यवसायी स्वरोजगारकोषको सहयोगमा वित्तीय सहयोगप्राप्त” भन्ने व्यहोराको न्यूनतम २

फीट लम्बाई र १.५ फीट चौडाईको बोर्ड राखे/नराखेको निरीक्षण गर्नुपर्नेछ । बोर्ड नराखेको पाईएमा राख्न लगाउनुपर्नेछ ।

- (च) युवास्वरोजगारकर्जा लिएको व्यक्ति तथा परियोजनाको अनिवार्य अनलाईनबीमा गराउनुपर्ने दायित्व लगानी गर्ने संस्थाको भएकोले सो अनुसार भए/नभएको यकिन गरी नभएको भए बीमा गर्न लगाउनुपर्नेछ ।
- (छ) संस्थाले स्वरोजगारकोषअन्तर्गतका कर्जाग्राहीका हिसाब छुट्टै ऋणखातामा राखे/नराखेको निरीक्षण गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद -८ कर्जा असूली

१७. कर्जाग्राहीबाट कर्जा असूली:

- (१) कर्जाग्राहीले नियमित कर्जा नतिरेमा कर्जा तिराउनको लागि मौखिक तथा लिखित तरताकेता तथा कर्जाग्राहीसँग छलफल गरी कर्जा असूल गर्ने सम्पूर्णदायित्व कर्जा लगानी गर्ने बैङ्क, वित्तीय वा सहकारीसंस्थाको हुनेछ ।
- (२) संस्थामार्फत् लगानी भएको रकम भुक्तानीतालिकानुसार समयमा नबुझाउने तथा रकम दुरूपयोग गर्ने कर्जाग्राहीलाई सहकारी ऐन, २०७४ एवम् बैङ्क तथा वित्तीयसंस्थासम्बन्धी ऐन, २०७३ बमोजिम कारवाही गरी कर्जा असूल-उपर गर्न सकिनेछ ।
- (३) कर्जाग्राहीले किस्ता तिर्न ढिला गरेमा वा नतिरेमा उक्त कर्जाग्राहीसँग कर्जा असूली गर्न संस्थाले गरेको प्रयास र प्रयत्नसहित जिल्लास्थित कर्जाअसूली उप-समिति तथा स्थानीय समन्वय तथा अनुगमनसमितिमा कर्जा असूली सहजीकरणको लागि कर्जाग्राहीले तिर्नुपर्ने साँवा, ब्याज तथा हर्जानारकमसमेत खुलाई लिखितनिवेदन दिनुपर्नेछ ।

- (५) जिल्लास्थित कर्जा असूलीउप-समिति वा स्थानीय समन्वय तथा अनुगमनसमितिबाट कर्जा नतिर्ने कर्जाग्राहीलाई पत्राचार वा अन्य कुनै माध्यमबाट सम्पर्क समन्वय गरी स्थानीय प्रहरी प्रशासनसमेतको प्रयोग गरी आवश्यक कारवाही गरी कर्जा असूल-उपर गर्न सहयोग गर्नुपर्नेछ ।

- (६) कोषले संस्थामार्फत् कर्जा लगानी गरेको व्यक्तिले लिएको कर्जा जुन प्रयोजनका लागि लिएको हो सोही प्रयोजनमा उपयोग नगरेमा वा हिनामिना वा दुरूपयोग भएको देखिएमा वा निर्धारित समयमा साँवा, ब्याज भुक्तानी नगरेमा प्रचलित कानूनबमोजिम कर्जासम्भौतामा उल्लेख भएबमोजिम साँवा, ब्याज र २ प्रतिशत हर्जानासमेतको रकम असूलउपर गर्नेछ ।

- (७) उपधारा (६) बमोजिम रकम नतिर्ने ऋणीलाई कोषले कर्जा सुचनाकेन्द्रको कालोसुचीमा राख्न, निजको चलअचलसम्पत्ति रोक्का राख्न, बैंक तथा वित्तीयसंस्थामा रहेको खाता रोक्का राख्न वा नेपाल सरकारबाट प्रदान गरिने सेवा सुविधाबाट बञ्चित गर्न र प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाहीको लागि सम्बन्धित निकायमा अनुरोध गर्न सक्नेछ ।

- (८) उपधारा (७) बमोजिम कोषबाट कारवाहीको लागि लेखी आएमा सम्बन्धित निकायले कारवाही गरी सहयोग गर्नुपर्नेछ ।

१८. बैङ्क, वित्तीय र सहकारीसंस्थाहरूबाट कर्जा असूली:-

- (१) कोषको कर्जा लिने संस्थाले जुन प्रयोजनको लागि कर्जा लिएको हो सोही प्रयोजनमा मात्र उपयोग गर्नुपर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम कर्जा लिएको प्रयोजनबाहेक अन्य प्रयोजनमा उपयोग गरेमा, कर्जाको दुरूपयोग गरेमा वा निर्धारित समयमा साँवा, ब्याज भुक्तानी

नगरेमा त्यस्ता ऋणीबाट कोषले प्रचलित कानूनबमोजिम सम्भौतामा उल्लेख भएबमोजिम साँवा, ब्याज र हर्जानासमेतको रकम असूलउपर गर्नेछ ।

- (३) संस्थाले किस्ता तिर्न ढिला गरेमा वा नतिरेमा सो संस्थालाई जिल्लास्थित कर्जाअसूली उप-समिति तथा स्थानीय समन्वय तथा अनुगमनसमितिबाट लिखितताकेता साथै अन्य कुनै माध्यमबाट सम्पर्क समन्वय गरी आवश्यक कारवाही गरी कर्जाअसूलउपर गर्न सहयोग गर्नेछ ।
- (४) सम्बन्धित संस्थालाई बाटोम्यादबाहेक ७ दिनको म्याद दिई कर्जा भुक्तानीका लागि पत्र पठाईनेछ ।
- (५) कोषको रकम नबुभाउने सहकारी संस्थाका सञ्चालक, लेखा र कर्जाउप-समितिका पदाधिकारी तथा सदस्यहरू र संस्थाको व्यवस्थापकको अचलसम्पत्ति रोक्काको लागि सम्बन्धित मालपोतकार्यालयलाई कोषबाट पत्राचार गरिनेछ ।
- (६) वित्तीय वा सहकारीसंस्थामार्फत् कार्यक्रमको लागि कोषसंग भएको सम्भौताबमोजिम कोषबाट लिएको कर्जाको साँवा तथा ब्याज समयमा चुक्ता गर्ने, गराउने प्रमुख जिम्मेवारी सम्बन्धित वित्तीय वा सहकारीसंस्थाको सम्बद्ध पदाधिकारीको हुनेछ ।
- (७) उपदफा (६) बमोजिम जिम्मेवारी पूरा नगर्ने संस्था र त्यसका सम्बद्ध पदाधिकारीलाई/कर्मचारीलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न कोषले सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउनेछ ।
- (८) कोषबाट कर्जा लिएका वित्तीय वा सहकारीसंस्थाले उक्त कर्जाको साँवा तथा ब्याजरकम तोकिएको समयमा नबुभाएमा कोषले त्यस्ता संस्थाका सञ्चालकसमितिका पदाधिकारी तथा सदस्यको सम्बन्धित निकायमार्फत् चलअचलसम्पत्ति रोक्का गर्न, नेपालसरकारबाट प्रदान

गरिने सबै सेवासुविधा रोक्का गर्न र कालोसूचीमा राख्नेलगायतका कारवाही गरी साँवा तथा ब्याजको रकम असूल गर्नेछ ।

- (९) उपदफा (८) बमोजिम कोषबाट कारवाहीको लागि लेखी आएमा सम्बन्धित निकायले कारवाही गरी सहयोग गर्नु कर्तव्य हुनेछ ।

१९. कर्जा असूली उप-समिति:

- (१) कोषले कर्जाग्राही र संस्थाहरूलाई गरेको कर्जा प्रभावकारी रूपले असूली गर्न प्रत्येक जिल्लामा देहायबमोजिमको ५ सदस्यीय कर्जा असूलीउप-समिति गठन गर्नेछ ।
  - (क) प्रमुख जिल्ला अधिकारी वा निजले तोकेको अधिकृतस्तरको कर्मचारी -संयोजक
  - (ख) जिल्ला समन्वय अधिकारी -सदस्य
  - (ग) जिल्लामा युवाउद्यमीहरूमध्येबाट २ जना -सदस्य
  - (घ) कोषको सम्बन्धित जिल्लाको कर्जाअसूलीसहजकता- सदस्य-सचिव
- (२) उपदफा (१) बमोजिम गठन गरिएको कर्जा असूली उप-समितिको कार्यालय सम्बन्धित जिल्लाको जिल्ला प्रशासन कार्यालय वा प्रमुखजिल्लाअधिकारीले तोकेको स्थानमा सम्पर्क कार्यालय रहनेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम गठन गरिएको कर्जा असूली उप-समितिको बैठक सञ्चालनसम्बन्धी कार्यविधि देहायबमोजिम हुनेछ:-
  - (क) हरेक जिल्लामा कर्जाअसूली उप-समिति क्रियाशील हुनेछ, र बैठकको अध्यक्षता संयोजकले गर्नेछन् ।
  - (ख) बैठक आवश्यकतानुसार बस्नेछ, तर प्रत्येक तीन महिनामा एउटा बैठक अनिवार्य बस्नुपर्नेछ ।

(ग) बैठकका एजेन्डा सदस्यसचिवले संयोजकसँग सल्लाह गरी तय गर्नेछन् र संयोजकको अनुमतिअनुसार बैठकको मिति तोकी सदस्यसचिवले समितिका अन्य सदस्यहरूलाई प्रस्ताव सहितको सूचना दिनेछन् ।

(घ) समय-समयमा संयोजक र सदस्यसचिवले बैठकका निर्णयहरू कार्यान्वयन गर्न समीक्षा गर्ने र आवश्यकतानुसार संयोजकले सदस्यसचिवलाई आवश्यक निर्देशन दिइ कोषको असूली, अनुगमन तथा अन्य कार्यक्रमहरूलाई प्रभावकारीढङ्गले अगाडि बढाउनुपर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम गठन गरिएको उप-समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछः-

क) जिल्लामा कुन-कुन स्थानमा के-के व्यवसाय सञ्चालन गर्न सकिन्छ सो को पहिचान गर्ने, सम्बन्धित पक्षसँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य गर्नुका साथै प्रवाह भएका कर्जाको अनुगमन निरीक्षण गरी असूलीसहजकर्तामार्फत् प्रतिवेदन मगाई सदुपयोगिताको एकीन गर्ने ।

(ख) जिल्लामा युवा स्वरोजगार कार्यक्रमअर्न्तगत सञ्चालित परियोजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने र लक्षितसमूहको पहिचान, विश्लेषण गरी उनीहरूमा कर्जा प्रवाहको वातावरण निर्माण गर्नुपर्नेछ ।

(ग) कोषले थोककर्जा प्रवाह गरेका बैङ्क, वित्तीय र सहकारीहरूले कोषलाई प्रत्येक त्रैमासिकमा (आषाढमसान्त, आश्विनमसान्त, पौषमसान्त र चैत्रमसान्त) नियमित बुझाए/नबुझाएको एकीन गर्ने । नबुझाउने संस्थालाई तरताकेता गर्नुपर्नेछ ।

(घ) समयमा किस्ता नबुझाउने तथा दुरूपयोग गर्ने बैङ्क, वित्तीय र सहकारीसंस्थाहरूलाई र व्यवसायीहरूलाई कोष (सञ्चालन) नियमावली तथा सम्झौतानुसार असूलीमा कडाइका साथ प्रयत्न गर्ने र ऋण नतिर्नेलाई प्रशासनीककारवाही चलाउने, राहदानी रोक्का गर्ने, कालोसूचीमा राख्ने तथा

सरकारीसुविधाबाट वञ्चित गर्नेतर्फ कारवाही गर्नुपर्नेछ ।

(ङ) समयमा किस्ता रकम नबुझाउने सहकारी सञ्चालकहरूका नाममा भएको चलअचलसम्पत्ति (जग्गा-जमीन, घर-घराना) पत्ता लगाई सम्बन्धित मालपोतकार्यालयबाट कोषको रकम असुलउपर नहुँदासम्म रोक्का गर्न पत्राचार गरिनेछ, र सम्बन्धित कार्यालयबाट लेखी आए अनुसार गर्नुपर्नेछ ।

(च) कर्जाको दुरूपयोग गर्ने कर्जाग्राही एवम् सञ्चालकसदस्यहरूलाई कोषको नीतिनियमबमोजिम कारवाही गर्दासमेत किस्तारकम असुलउपर हुन नसकेमा दुरूपयोग भएको रकम असुलउपर गर्नका लागि निर्णय गरी कानुनीकारवाहीका लागि कोषमा सिफारिस गर्नुपर्नेछ ।

(छ) कोषसँगको समन्वयमा अन्य कार्य गर्नुपर्नेछ ।

(५) कोषले असूलीसहजकर्ताको करारबाट छनौट गर्नेछ र सहजकर्ताको छनौट गर्दा कार्यरत स्वयंसेवकहरूलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम कोषले छनौट गरिएको कर्जाअसूलीसहजकर्ताको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछः-

(क) युवा स्वरोजगारकार्यक्रमको कर्जाअसूलीसहजकर्ताको रूपमा काम गर्नुपर्नेछ ।

(ख) युवा स्वरोजगारकार्यक्रममा सहभागी हुन चाहानेहरूको आवश्यक विवरण तयार गर्नुपर्नेछ ।

(ग) संयोजन तथा अनुगमनसमितिको सदस्यसचिवको हैसियतमा बैठकका संयोजकसँग सल्लाह गरी एजेन्डा तयार गर्ने, बैठकको मिति तोक्न संयोजकलाई सल्लाह दिने, बैठक व्यवस्थापन गर्ने तथा बैठकका निर्णयहरू लेख्ने तथा निर्णयपुस्तिका सुरक्षित राख्नुपर्नेछ ।

(घ) बैङ्क, वित्तीय र सहकारीसंस्थामा तथा कर्जाग्राहीमा

लगानी भएका कर्जाको निरन्तर अनुगमन गरी कर्जा सदुपयोग गराउने, दुरुपयोग गरेको भएमा कोषको नियमावलीअनुसार असूलउपर गरी कोषलाई प्रतिवेदनसहित जानकारी गराउने र कोषको नियमावली, प्रचलित कानूनबमोजिम तथा असुलीतालिकानुसार नियमित असूल गराउनुपर्नेछ ।

(ड) बैङ्क, वित्तीय र सहकारीहरूले प्रत्येक त्रैमासमा (आषाढमसान्त, आश्विनमसान्त, पौषमसान्त र चैत्रमसान्त) बुझाएको भौचरसहित कोषले तोकेको ढाँचामा वित्तीयफाराम भरी कोषमा त्रैमास सकिएको १५ दिनभित्र असूलीप्रतिवेदन पठाउनुपर्नेछ ।

(च) आफ्नो जिल्लामा सञ्चालनमा रहेका तालिम, गोष्ठीलगायतका कार्यक्रमसञ्चालन गर्न सहयोग गर्ने गराउने, अनुगमन निरीक्षण एवम् परिचालन गर्ने, सो को रेकर्ड राख्नुपर्नेछ ।

(छ) कोषको नगद तथा जिन्सीको उचित संरक्षण गर्ने, आवश्यक लेखा, स्टोर व्यवस्थित राख्नुपर्नेछ ।

(ज) युवास्वरोजगारकार्यक्रममा सञ्चालन गरेका व्यवसाय र व्यवसायीको वीमा भए/नभएको एकीन गर्नुपर्नेछ । वीमा नभएको भए वीमा गर्न लगाउनुपर्नेछ ।

(झ) कोषसचिवालय तथा जिल्लाको कर्जाअसूलीउप-समितिले तोकिएको अन्य कार्यहरू गर्ने, गराउनुपर्नेछ ।

(७) उपदफा (५) बमोजिम कोषले नियुक्ति गरिएका प्रत्येक जिल्लाका कर्जाअसूलीसहजकर्ताहरूले निम्नानुसार पारिश्रमिक, सेवासुविधा प्राप्त गर्नेछन्ः

(क) मासिक पारिश्रमिक रू. १२,०००/- ,

(ख) सञ्चार/टेलिफोन खर्च प्रतिमहिना रू. ५००/-,

(ग) कोषको सञ्चालकसमितिको निर्णयानुसार सेवा सुविधामा हेरफेर भएमा सोहीबमोजिम हुनेछ ।

(८) उपदफा (१) बमोजिम गठन गरिएका कर्जाअसूलीउप-समितिको कार्यालयखर्च देहायबमोजिम हुनेछः-

(क) उप-समितिलाई मासिक रू. १०,०००/- (कार्यालय सञ्चालन, स्टेशनरी, बैठक आदि) खर्चवापत युवास्वरोजगारकोषबाट चौमासिक रूपमा उप-समितिको खातामा निकास हुनेछ ।

(ख) खण्ड (क) बमोजिम निकास रकम उप-समितिको संयोजक वा निजले तोकेको व्यक्ति र सदस्यसचिव (असूली सहजकर्ता) को संयुक्त दस्तखतबाट सञ्चालन हुनेछ ।

(ग) खण्ड (क) बमोजिम निकासरकम जिल्लाउप-समितिसंयोजक तथा सदस्यसचिवको समन्वयमा आवश्यकतानुसार खर्च गर्ने, अर्थ मन्त्रालयको मापदण्डानुसार बैठकभत्ता उपलब्ध गराउन सकिनेछ र सो को बीलभर्पाई तथा लेखा राखी कोषमा पठाई फर्छ्यौट गर्नुपर्नेछ ।

(९) उपदफा (७) र (८) बमोजिमको खर्च कोषको विनियोजित बजेटको सम्बन्धित शीर्षकबाट खर्च गरिनेछ ।

२०. पुनः कर्जा उपलब्ध नगराईने:

कोषले कारवाही गरी साँवा र ब्याज असूल गरिएको व्यक्ति र संस्थाको अभिलेख राखी त्यस्तो व्यक्ति र संस्थालाई कोषबाट पुनः कर्जा उपलब्ध गराइने छैन ।

परिच्छेद -९

लिलाम बिक्री र फुकुवा

२१. लिलाम बिक्रीसम्बन्धी व्यवस्था:

(१) संस्थाका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सरकारी बाँकी बक्यौतासरह तिर्न बुझाउनपर्ने रकम बाटोको म्यादबाहेक रकम तिर्न बुझाउन आउनु भनी संस्थाका समितिलाई कोषले ३५ दिन म्याद दिई सूचना प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिमको म्यादभित्र तिर्न बुझाउन नआएमा वा तिरी बुझाई सकेको प्रमाण पेश नगरेमा सञ्चालकहरूको नाममा रहेको अचलसम्पत्तिको लिलाम बिक्री गर्न कोषले सूचना प्रकाशित गर्नुपर्नेछ ।
- (३) संस्थाले लगानी गरेको कर्जा असुलउपर नभएमा कर्जाग्राही तथा निजका एकाघरपरिवारको नाममा भएको चल-अचलसम्पत्ति बैङ्क, वित्तीय संस्थाबाट लिलामी गर्दा सङ्घ/संस्था बैङ्क, वित्तीय संस्थाको प्रचलित ऐन तथा नियमानुसार लिलामी गर्नुपर्नेछ ।
- (४) चल-अचलसम्पत्तिको सहकारी सङ्घ/संस्थाले लिलाम गर्दा सहकारी ऐन, २०७४ अनुसार र बैङ्क, वित्तीयसंस्थाले लिलाम बिक्री गर्दा बैङ्क वित्तीयसंस्था ऐन, २०७३ को व्यवस्थानुसार लिलाम बिक्री गर्ने गराउनुपर्नेछ ।
- (५) लिलाम बिक्री गर्दा जिल्लास्थित कर्जाउप-समितिको सहयोग लिनुपर्नेछ ।
- (६) चल-अचलसम्पत्ति, परियोजना लिलाम बिक्रीको सूचना प्रकाशित गर्दा धितोको विवरण एवं संस्थाले बुझाउनुपर्ने साँवा ब्याज र हर्जानासहितको मूल्य उल्लेख गरी सूचना प्रकाशित गरी चलसम्पत्ति भए १५ दिनभित्र र अचलसम्पत्ति भए ३५ दिनभित्र लिलाम गरी असुलउपर गरिने बारेको सूचना स्थानीय तहको कार्यालय वा सार्वजनिकस्थानमा तथा जिल्लाप्रशासनकार्यालयमा टाँस गरी लिलाम प्रक्रियाअघि बढाउनुपर्नेछ । यसरी लिलामी नभएमा राष्ट्रियस्तरको पत्रिकामा सूचना प्रकाशन गरी पुनः प्रक्रियाअघि बढाइनेछ ।
- (७) धितो लिलाम बिक्री गर्दा चल-अचलसम्पत्तिको कानूनबमोजिमको तोकिएको मूल्य कायम गरी डाँक बढाबढ गरी सबैभन्दा बढी डाँक बोल्नेको नाममा लिलाम बिक्री स्वीकृत गर्नु पर्नेछ ।
- (८) लिलाम बिक्री गर्दा सम्बन्धित कर्जाग्राहीलाई समेत उपलब्ध भएमा साक्षी राख्नुपर्दछ । तर साक्षी नभएकै कारणबाट लिलामी बिक्री प्रकृत्यामा बाधा पुगेको मानिनेछैन ।
- (९) असूल-उपर हुन नसकेको कर्जा, कर्जाग्राहीको जुनसुकै ठाउँमा रहेको सम्पत्तिबाट असूल-उपर गर्न सकिनेछ ।
- (१०) लिलाम बिक्री गर्दा लिलाम बिक्री नभएमा प्रचलित कानूनानुसार नेपालसरकारले जायजेथा सकार गर्नु पर्नेछ ।
- (११) लिलाम बिक्री गर्दा साँवा तथा ब्याज र लिलाम बिक्रीमा राखेको खर्च कटाई बढी हुन आएको रकम सम्बन्धित कर्जाग्राही संस्था एवम् सञ्चालकलाई फिर्ता गर्नु पर्नेछ ।
- (१२) लिलाम बिक्री गर्दा रोक्का रहेको सम्पत्तिमध्ये जुन छिटो लिलाम सकार हुन्छ, सोहीबाट असूलउपर गरिनेछ ।
- (१३) लिलाम बिक्रीसम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानूनानुसार हुनेछ ।
- २२. फुकुवा प्रकृत्यासम्बन्धी व्यवस्था:-**
- (१) संस्थाले वा व्यक्तिले कोषलाई बुझाउनुपर्ने सम्पूर्णसाँवा ब्याज र हर्जानासमेत चुक्ता गरेको भौचरसहितको प्रमाण, रोक्का भएका चल-अचलसम्पत्ति, राज्यले दिने सेवा सुविधा तथा राहदानी रोक्का फुकुवा गर्नको लागि कोषमा सम्बन्धित संस्थाले वा व्यक्तिले निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (२) निवेदन कोषमा प्राप्तभएपछि कोषको नाममा रोक्का भएको चल-अचलसम्पत्ति, राज्यले दिने सेवा सुविधा फुकुवा तथा राहदानी फुकुवाको लागि ७ दिनभित्र कोषबाट सम्बन्धित कार्यालयमा पत्राचार गरिनेछ ।

यसरी प्राप्तपत्रको आधारमा सम्बन्धित कार्यालयले कोषको सिफारिसानुसार सम्बन्धित संस्था/व्यक्तिको सम्पत्ति फुकुवा गरिदिनुपर्नेछ ।

परिच्छेद -१० विविध

२३. व्यवसायीको उद्यमशीलताको विकास गर्नुपर्ने

- (१) कोषको कर्जा लिई व्यवसाय गरिरहेका वा कोषको कर्जा लिन चाहने ऋणीलाई उद्यमशीलताको विकाससम्बन्धी कार्यक्रम कोषले सञ्चालन गर्नेछ ।
- (२) व्यवसायको प्रकृति तथा प्रकारको आधारमा व्यवसायीको उद्यमशीलताको प्रबर्द्धन गरिनेछ ।

२४. संशोधन तथा हेरफेर:

- (१) कोषको सञ्चालकसमितिले यस कार्यविधिमा आवश्यकतानुसार संशोधन एवं हेरफेर गर्नसक्नेछ ।

२५. अनुसूची, फाराम तथा ढाँचासम्बन्धी व्यवस्था:

- (१) यस कार्यविधिका लागि प्रयोग हुने अनुसूची, फाराम तथा ढाँचासम्बन्धी व्यवस्था कोषले तोकेबमोजिम हुनेछ ।

२६. संस्थागतविकास कोषमा जम्मा हुने:

- (१) कर्जासम्भौता गर्दा प्रतिसहकारीबाट लिईरहेको रू. १ हजार कोषको संस्थागतविकासका लागि संस्थागतविकासकोषमा जम्मा हुनेछ ।

२७. खारेजी र बचाऊसम्बन्धी व्यवस्था:

- (१) युवा तथा सानाव्यवसायी स्वरोजगारकोषबाट जारी गरिएको लगानी निर्देशिका, २०६९ खारेज गरिएको छ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम खारेज गरिएको लगानी निर्देशिकाबमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै कार्यविधिवमोजिम भए गरेको मानिने छ ।

युवा स्वरोजगार कोषबारे बारम्बार आउने प्रश्नोत्तर

१. **प्रश्न:** युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोष के हो ?
उत्तर: यो नेपाल सरकारद्वारा स्थापना गरिएको स्वरोजगार प्रवर्द्धन गर्ने संस्था हो ।
२. **प्रश्न:** कोषको स्थापना कहिले भएको हो ?
उत्तर: वि. सं. २०६५ सालमा स्थापना भएको हो ।
३. **प्रश्न:** कोषको मुख्यउद्देश्य के हो ?
उत्तर: बेरोजगारी न्यूनीकरण गरी उद्यमशीलताविकास गर्नु हो
४. **प्रश्न:** कोषले कसरी कर्जा प्रवाह गर्छ ?
उत्तर: बैङ्क, वित्तीय र सहकारीसंस्थामार्फत् थोककर्जा प्रवाह गर्छ ।
५. **प्रश्न:** कोषले प्रत्यक्षऋण दिन्छ कि दिँदैन ?
उत्तर: प्रत्यक्षऋण नदिई मध्यस्थ संस्थामार्फत् दिन्छ ।
६. **प्रश्न:** खुद्राऋण कसले प्रदान गर्छ ?
उत्तर: बैङ्क तथा सहकारीसंस्थाहरूले प्रदान गर्छन् ।
७. **प्रश्न:** कोषका लक्षितसमूह को हुन् ?
उत्तर: युवा तथा साना व्यवसायीहरू हुन् ।
८. **प्रश्न:** कस्ता व्यवसायका लागि ऋण पाईन्छ ?

उत्तर: उत्पादनमूलक, कृषि, सेवा तथा सानाउद्योगका लागि पाईन्छ ।

९. प्रश्न: कोषको भूमिका के हो ?

उत्तर: कर्जाप्रवाह, समन्वय, अनुगमन र नीतिकार्यान्वयन गर्नु हो ।

१०. प्रश्न: अनुगमन किन गरिन्छ ?

उत्तर: ऋणको सहीसदुपयोग सुनिश्चित गर्न गरिन्छ ।

११. प्रश्न: कोषले कसलाई अनुगमन गर्छ ?

उत्तर: थोककर्जा लिने संस्था र खुद्राऋण लिने व्यवसायी दुबैलाई ।

१२. प्रश्न: कर्जा लिन कहाँ जानुपर्छ ?

उत्तर: सम्बन्धित बैङ्क वा सहकारीसंस्थामा जानुपर्छ ।

१३. प्रश्न: कर्जा लिन के आवश्यक हुन्छ ?

उत्तर: व्यवसाययोजना र आवश्यक कागजात आवश्यक हुन्छ ।

१४. प्रश्न: कोषले के प्रकारको सहयोग दिन्छ ?

उत्तर: वित्तीय तथा प्राविधिकसहयोग दिन्छ ।

१५. प्रश्न: कोषको दीर्घकालीनलक्ष्य के हो ?

उत्तर: आत्मनिर्भरअर्थतन्त्र निर्माणमा सहयोग गर्नु हो ।

१६. प्रश्न: कोषले रोजगारीमा कस्तो प्रभाव पार्छ ?

उत्तर: नयाँरोजगारी सिर्जना गर्न मद्दत गर्छ ।

१७. प्रश्न: कोषसँग सहकार्य गर्ने संस्था कुन-कुन हुन् ?

उत्तर: बैङ्क, वित्तीय र सहकारीसंस्थाहरू हुन् ।

१८. प्रश्न: ऋणको ब्याजदर कस्तो हुन्छ ?

उत्तर: सहूलियतपूर्ण र सस्तोदरमा हुन्छ ।

१९. प्रश्न: कोषले उद्यमशीलता कसरी बढाउँछ ?

उत्तर: सुलभकर्जा र मार्गदर्शन प्रदान गरेर बढाउँछ ।

२०. प्रश्न: कोषको सेवा ग्रामीणक्षेत्रमा पुग्छ कि पुग्दैन ?

उत्तर: पुग्छ, ग्रामीणक्षेत्र नै कोषको प्रमुख कार्यक्षेत्र हो ।

२१. प्रश्न: कोषले कुन क्षेत्रमा प्राथमिकता दिन्छ ?

उत्तर: उत्पादनमूलक र आयआर्जनमुखीक्षेत्रमा प्राथमिकता दिन्छ ।

२२. प्रश्न: कोषले कर्जा दुरुपयोग भएमा के गर्छ ?

उत्तर: आवश्यक कारबाही र निगरानी बढाउँछ ।

२३. प्रश्न: कोषले तालिम पनि दिन्छ कि दिँदैन ?

उत्तर: आवश्यक परे तालिम तथा अनिवार्य अभिमुखीकरणतालिम दिन्छ ।

२४. प्रश्न: कोषको आर्थिकस्रोत के हो ?

उत्तर: सञ्चालनखर्च सशर्त नेपाल सरकारबाट र पुँजीगत स्रोत वित्तीयस्रोतबाट ऋणस्वरूपबाट प्राप्तबजेट हो ।

२५. प्रश्न: कोषले कसरी पारदर्शिता कायम गर्छ ?

उत्तर: अनुगमन, मूल्याङ्कन र प्रतिवेदनमार्फत् कायम गर्छ ।